

Náhrada škody způsobené provozem vozidla v přestupkovém řízení

Dopravní úřad Městského úřadu Příbram projednává v přenesené působnosti mj. i přestupky týkající se porušení ustanovení zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o silničním provozu“). V neposlední řadě tedy i přestupky, které jsou spáchány v souvislosti s dopravní nehodou.

Co je to dopravní nehoda?

Jako dopravní nehoda je ve smyslu § 47 odst. 1 zákona o silničním provozu posuzována každá událost v provozu na pozemních komunikacích, například havárie nebo srážka, která se stala nebo byla započata na pozemní komunikaci a při níž dojde k usmrcení nebo zranění osoby nebo ke škodě na majetku v přímé souvislosti s provozem vozidla v pohybu.

Projednání náhrady škody v přestupkovém řízení.

Přestupky jsou obecně řešeny podle speciálního zákona, zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpovědnosti za přestupky“). Tato právní úprava se vztahuje na všechny různými zákony definované přestupky, mj. i přestupky v dopravě a přestupky spáchané v souvislosti se zaviněním dopravní nehody.

Zněním § 70 zákona o odpovědnosti za přestupky je pamatováno na poškozené přestupkem, tedy osoby, jimž vznikla přestupkovým jednáním jiné osoby, obviněného z přestupku, škoda. V případě dopravních nehod zpravidla majetková škoda. Závažnější zdravotní újmy jsou obvykle řešeny v trestním řízení.

Škoda musí být spolehlivě zjištěna a prokázána

Správní orgán zabývající se řešením přestupku má povinnost bezodkladně vyrozumět poškozené o možnosti uplatnit v řízení nárok na náhradu škody nebo nárok na bezdůvodné obohacení. Pokud osoba poškozeného svůj nárok na náhradu škody uplatní, stává se účastníkem řízení. Správní orgán poté v řízení působí na obviněného, aby dobrovolně nahradil škodu způsobenou spácháním přestupku, případně uloží obviněnému povinnost nahradit poškozenému škodu, jestliže tato škoda byla způsobena spácháním přestupku a její výše byla spolehlivě a prokazatelně zjištěna a doložena (tzn. není třeba složitějšího dokazování, zpracování znaleckého posudku apod.). V případě, že tato podmínka není splněna, správní orgán odkáže poškozeného s jeho nárokem na soud nebo jiný orgán veřejné moci. Otázka náhrady škody v řízení vedeném správním orgánem je tedy otázkou pouze dílčí a není účelné, aby zjišťování a prokazování škody neúměrně protahovalo řízení, jehož hlavním smyslem je především zjistit a prokázat skutečnost, zda obviněný přestupek spáchal, případně učinit rozhodnutí o jeho vině a uložit správní trest.

Jak na škodu u dopravní nehody?

V případě dopravních nehod, kdy vozidlo viníka dopravní nehody je anebo by alespoň mělo být pojištěno dle § 1 zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojištění“), je situace složitější. V tomto případě správní orgán o náhradě škody rozhodnout nemůže. Na tuto situaci pamatuje i ustanovení § 70 odst. 3 zákona o odpovědnosti za přestupky, které říká: „pokud osoba uplatní nárok na náhradu škody způsobené spácháním přestupku, a o takovém nároku již bylo rozhodnuto v občanskoprávním nebo jiném řízení, nebo pokud takové řízení probíhá, správní orgán osobu vyrozumí o nemožnosti rozhodovat o náhradě této škody, či výsledku řízení o přestupku“.

Tato situace, kdy správní orgán o náhradě škody rozhodovat nemůže, u dopravních nehod zaviněných s motorovým vozidlem, vzniká vždy. Je totiž řešena právě uvedeným zvláštním zákonem, zákonem o pojištění, který na jedné straně klade na provozovatele motorových vozidel povinnost

sjednat pojištění odpovědnosti, ale na druhé straně klade požadavky i na pojistitele, např. v případě dopravní nehody.

Kdo má tedy škodu při dopravní nehodě řešit?

Zněním § 9 odst. 3 citovaného zákona je pojistitel, nikoliv správní orgán, jednoznačně povinen provést šetření škodné události bez zbytečného odkladu. Ve lhůtě do tří měsíců ode dne, kdy bylo oprávněnou osobou uplatněno právo na pojištění z odpovědnosti, je pojistitel povinen ukončit šetření pojistné události a sdělit poškozenému výši pojistného plnění podle jednotlivých nároků poškozeného včetně způsobu stanovení jeho výše, jestliže nebyla zpochybněna povinnost pojistitele plnit z pojištění odpovědnosti a nároky poškozeného byly prokázány, nebo podat poškozenému písemné vysvětlení k těm jím uplatněným nárokům, které byly pojistitelem zamítnuty nebo u kterých bylo plnění pojistitele sníženo, anebo u kterých nebylo možno ve stanovené lhůtě ukončit šetření. V opačném případě zákon o pojištění pamatuje i na zvýšení pojistného plnění o úrok z prodlení.

Zákon tedy ukládá povinnost provést šetření škodní události pojistiteli a toto šetření se nemůže omezit pouze na zaevidování nároku poškozeného a poté pasivní vyčkávání na vydání rozhodnutí správního orgánu, projednávajícího přestupek. Pojistitel není ani oprávněn požadovat po pojistníkovi, aby tento za něj obstarával informace a podklady, které si má zajišťovat pojistitel sám. Přesto se však v praxi často děje, že pojistitel uvedené povinnosti neplní a poškození dopravní nehodou jsou v konečném důsledku na tom hůře než ten, kdo jim škodu, byť neúmyslně, způsobil. Poškození tak nepřetržitě kontaktují správní orgán s dotazem, kdy bude již řízení skončeno a kdy bude vydáno rozhodnutí o vině, které je dle výkladu jim sděleného pojistitelem podkladem pro pojistné plnění.

O čem tedy rozhoduje správní orgán?

Rozhodnutí správního orgánu o přestupku je individuálním správním aktem vydaným v oblasti veřejnoprávní vůči osobě viníka dopravní nehody, jedná se pouze o posouzení jeho odpovědnosti za spáchaný přestupek, zjednodušeně viník porušil pravidla stanovená zákonem, a společnost má zájem na tom, aby byl viník za toto nedodržení zákona potrestán, aby zákony byly dodržovány.

Proč správní orgán nerozhoduje i o náhradě škody po dopravní nehodě?

V případě řešení škodní události se jedná o posouzení soukromoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou motorovým vozidlem, jde o vztah mezi osobou poškozenou a pojistitelem. Pojištění platí pojistné, často celý život, mají smlouvu s pojistitelem, a tedy nepochybně v právním státě mají i nárok na to, aby tato vzájemná smlouva byla plněna oběma stranami. Jde o uspokojení oprávněného nároku poškozených.

Projednávání přestupků je často náročným a složitým procesem, velmi často z hlediska pravomocného rozhodnutí časově vzdáleným od lhůt zakotvených v zákoně o pojištění ve vztahu k pojistiteli. Rozhodnutí správního orgánu s ohledem na obstrukce obviněných, běh lhůt či možný zánik odpovědnosti za přestupek plynutím času nemusí být vydáno nikdy, anebo je správním orgánem z důvodu nedostatku důkazů věc odložena. Tato situace však nemůže mít vliv na případné neprovedení řádného šetření škodní události pojistitelem a s tím spojené pojistné plnění.

Co na to „ombudsman“?

Situace, kdy některý z pojistitelů nekoná dle zákona o pojištění a odkazuje se na budoucí rozhodnutí správního orgánu je v praxi velmi častá a všeobecně známá. Dokonce i veřejný ochránce práv na situaci reagoval dne 30.10.2014 vydáním tiskové zprávy, kdy se na něj obrátil stěžovatel (poškozený dopravní nehodou) s upozorněním na dlouhodobou nečinnost pojistitele po dopravní nehodě (<https://www.ochrance.cz/aktualne/tiskove-zpravy-2014/pojistovna-ma-povinnost-sama-aktivne-setrit-skodni-udalost/>). Tuto nečinnost chtěl stěžovatel řešit přes orgán dohledu, Českou národní banku, která však v postupu pojistitele nespátřovala pochybení. Po zásahu zástupce ochránkyně ČNB přehodnotila svůj postoj. V běžné praxi pojistitelů se však tento případ pozitivně příliš neprojevil.

Jak má tedy poškozený postupovat?

Co tedy poradit poškozenému po dopravní nehodě? Jednat s pojistitelem, trvat na dodržení smlouvy o pojištění, ustanovení zákona o pojištění a dalších právních předpisů, případně se obrátit na orgán dohledu na pojistitele, ČNB. Správní orgán je v případě dopravní nehody ten poslední, kdo může poškozenému pomoci.